

Kiss Károly

Államcsőd, gazdasági szabadságharc, felemelkedés

Követhetjük-e Argentína példáját?

(hipotetikus elemzés)

Államcsőd, gazdasági szabadságharc, siker, felemelkedés. Ezt az utat járta be az elmúlt évtizedben Argentína. Mi viszont – zsákutcás nemzeti alkatunknál fogva – félő, hogy az ellenkezőjét fogjuk bejárni a következő egy évben: gazdasági szabadságharc, kudarc, államcsőd.

Tanulmányomban azt vizsgálom, hogy ha bekövetkezne az államcsőd, alkalmazhatnánk-e a 2002. évi argentin intézkedéseket, továbbá miért nem sikeresek azok a módszerek Magyarországon, melyek Argentínát az államcsőd után a felemelkedés útjára röpitették.

Argentína viszonylag nagy belső piaccal rendelkező, természeti kincsekben gazdag, csak mérsékelten nyitott, és regionális integrációs kööttségek által kevésbé korlátozott ország. Területe 2,8 millió km², 41 millió lakossal. Látszólag semmi sem indokolja, hogy egy hipotetikus elemzésben, melyben azt vizsgáljuk, mi történne, ha Magyarországon államcsőd ütne ki, Argentínával példálózzunk. De éppen a piaci méretekben, a gazdasági nyitottságban és az integrációs kapcsolatokban meglévő eltérésekkel érzékeltethetők jól azok a kööttségek, melyek egy ilyen kényszerhelyzetben hazánknak igen korlátozott cselekvési lehetőséget adnának.

Argentína hosszú, három évtizedes történelmi tapasztalattal rendelkezik az *importhelyettesítő iparosítás* terén (1944-1975), majd pedig két és fél évtizedig a *neoliberális gazdaságpolitikával* próbálkozott (1976-2001), és mindkét irányzatot a szélsőségekig hajtotta. És mivel mindkettővel sikerült többször is eljutnia az államcsődig és hiperinflációig, a tanulságok kimeríthetetlen tárházául szolgál. De 2002 utáni fellendülése a siker receptje is lehet.

Elemzésem tárgya a legutóbbi, 2001-2002 fordulóján bekövetkezett államcsőd során és azt követően hozott intézkedések és azok eredményessége. Nem foglalkozom az oda vezető okokkal, tanulmányom tárgya ugyanis *nem* az argentin államcsőd elemzése.

A természetes összehasonlítási alap természetesen Görögország lenne. De milyen konklúzióval szolgál a görög példa? Három éve a teljes EU és a teljes Bizottság plusz az IMF próbálja megmenteni – hiába – és ráadásul az euró-övezet tagja! (Csak zárójelben és kérdőjellel merem leírni: az Unión belül nincs megoldás az államcsőd elkerülésére? – Ha viszont egy ország saját megoldásokkal próbálkozik, azt kiközösítik?)

A délkelet-ázsiai országok, majd Kína felemelkedése egyazon recept szerint történt: erős és széleskörű állami részvétel a gazdaságban, állami bankrendszer, a hazai ipar és export erőteljes támogatása, a nemzeti valuta alacsony árfolyamon tartása, szélsőséges piacvédelem, protekcionizmus. Argentína ezt is alkalmazta, meg ennek az ellenkezőjét is. Mégis, Délkelet-

Ázsia és Kína sikertörténet, Argentína 2001-ig kudarc, sőt, a kudarcok mintapéldánya, állatorvosi lova. Ugyanis van két fontos különbség, és ez sorsdöntő: Délkelet Ázsiában a fejlődést *belső megtakarításokra* alapozzák, Argentínában pedig annak hiányát *külső hitellel* próbálják meg pótolni. Továbbá: a délkelet-ázsiai iparosítás a kezdetektől fogva *export-orientált*, szemben Argentína három évtizedes importhelyettesítő iparosításával, melyet ugyan negyedszázados nyitás követett, de a 2001-es csőd után újból a befelé fordulás a jellemző.

A 2001-es államcsőd óta Argentína sikerország; nem-hagyományos megoldásai és az IMF elleni szabadságharca bámulatos eredményeket hoztak. Tagadhatatlan, hogy ezek kormányunkat is megihlették. Csak éppen az alkalmazás feltételei merőben mások, és ezért az eredmények is elmaradnak.

ELŐZMÉNYEK

A '90-es évek vége felé Argentína pénzügyi válság felé haladt; a dollár-hitelekért egyre magasabb kamatokat kellett fizetnie, 2001 közepén pedig a külső finanszírozás teljesen megszűnt. 2001 elejétől a tőkemenekülés egyre nagyobb méreteket öltött a várható leértékelés miatt. 2001 végén GDP-arányos államadóssága 54%-os volt, tartozása 150 md dollár, a GDP 4,4%-kal visszaesett.

A válságot a nagyfokú külső eladósodás okozta. A bajok előidézéséhez hozzájárult, hogy az Argentína és Brazília együttműködésén alapuló Mercosur Brazília válságával köddé foszlott; a brazil reál 30%-os leértékelődése szinte teljesen megszüntette az argentin exportot.

2000 decemberében az IMF 40 milliárdos mentő hitelcsomagot állított össze, de nagy részét nem folyósította, mert az ország nem teljesítette a feltételeket.¹ A megszorító csomag részeként a kormány csökkentette a nyugdíjakat és az állami alkalmazottak bérét. A gazdaság élénkítése helyett a költségvetési deficit csökkentése volt a cél.

ÁLLAMCSŐD - AZONNALI INTÉZKEDÉSEK (és következményeik):

1./ 2001. december végén a gazdasági miniszter valamennyi bankszámlát befagyasztotta.

A 90 napra deklarált zárlat végül egy évig tartott. Személyenként heti 250 pesót (4 peso=1 \$) lehetett felvenni, betiltották a külföldre történő átutalást és csak készpénzhelyettesítő tranzakciókat lehetett folytatni. A katonaság barikádokat emelt a bankok köré, hogy megvédje a feldühödött emberektől; polgárháborús körülmények uralkodtak; százazrek mentek az utcára; a zavargások közel 30 emberéletet követeltek.

Erre nálunk is sor kerülne – hasonló következményekkel. Államcsőd esetén az államnak minden megtakarításra szüksége van.
--

---

¹ Az egyik feltétel 2001 augusztusától a nulla deficit havi költségvetés volt, de az év vége felé ez nem teljesült. Nehéz is lett volna azt teljesíteni egy olyan évben, amikor a GDP 4,4%-kal visszaesett. (Panyi Krisztina, 33-34. old.)

2./ Az államcsőd bejelentését követően Argentína 2002 januárjában felfüggesztette finanszírozhatatlanná vált államadóssága törlesztését.

Az államadósság 150 md \$ nagyságú volt, 2002-ben 30 md lett volna az adósságszolgálat (a 269 md dollárt kitevő GDP-ből). A hitelezők csak a névérték 25-35%-át kapták meg. Ez szokatlanul „meredek húzás” volt, ugyanis a nemzetközi gyakorlatban azt megelőzően az volt a szokás, hogy államcsőd esetén a hitelezőket 50-60 százalékban elégitik ki. (A tárgyalások a hitelezőkkel a mai napig folynak – erre majd még visszatérek.)

Hazánk adóssága 22-23 ezer md Ft, árfolyamtól függően 95-100 md \$ körüli.... Szinte kizártnak tartom, hogy sikerülne adósságleírást elérnünk; legfeljebb átütemezést. Ezt azonban meg kell, hogy előzze az IMF restriktív csomagja; átütemezésre csak akkor kerülhet sor, ha egy országból már nem lehet többet kifacsarni.
Látnunk kell, hogy a külső finanszírozás jelentősége nagyban eltér a két ország esetében. Magyarország kis, nyitott gazdaság. Külkereskedelme a GDP 81,7%-át tette ki 2008-ban, mely a világon az egyik legmagasabb arány. Ezzel szemben Argentínában a tárgyalt államcsőd előtti években a gazdasági nyitottság mutatója csak 17-18%-os volt. Az államcsőd és a gazdasági visszaesés az import-áramok jelentős mérséklődésével jár. Ez Argentínában is igen nagy károkat okozott; hát akkor még nálunk mi lenne! Teljes káosz, komoly ellátási problémák és fennakadások a termelésben. Hiszen gondoljunk csak bele: minden 100 Ft fogyasztásnak kb. 40 Ft az importtartalma!

3./ Eloldották a dollárhoz kötött pesót – ezáltal szabaddá tették a leértékelődését.

Annak idején a '80-as évek végének hiperinflációját és a gazdasági zűrzavart többek között úgy sikerült megszüntetni, hogy a pesót 1:1-ben a dollárhoz kötötték. Ez a rendszer évekig jól működött, de végül teherré vált.

A Ft szabadjára engedése a devizahitelek csődjét – több százezer család tönkremenését jelentené... a bankok kedélyét már az eddigi könnyítések is felborzolták; államcsőd esetén nem valószínű, hogy folytathatók lennének. A forint leértékelődése nagy lökést adna az exportnak, de ilyen nagyfokú eladósodás mellett a legfontosabb feladat, alapvető nemzeti érdek árfolyamának megőrzése.

4./ A lakossági dollármegtakarításokat kötelezően átváltották pesóra, 1,4 pesó/\$ árfolyamon, holott a dollár piaci árfolyama 4 pesó volt. A kölcsönöket 1:1 arányban pezósították.

A pesó 10 évvel korábbi dollárhoz kötése azzal járt, hogy a gazdaság „eldollárosodott”, a betétek és követelések igen nagy aránya dollárban állt fenn.

Erre is számíthatnánk, bár a deviza-betéteknek nincs akkora súlya, mint annak idején Argentínában volt.

5./ Fernando de la Rúa elnök 2001 december 20-án kénytelen volt lemondani és csak helikopterrel tudta elhagyni az elnöki palotát. 10 nap leforgása alatt három elnök követte, és

csak egy negyedik, a január 1-jén beiktatott Eduardo Duhalde tudott hosszabb ideig megkapaszkodni a hatalomban.

Az államcsőddel járó kényszerintézkedéseket a magyarok sem bocsátanák meg egyetlen politikai pártnak vagy kedvenc politikusnak sem.

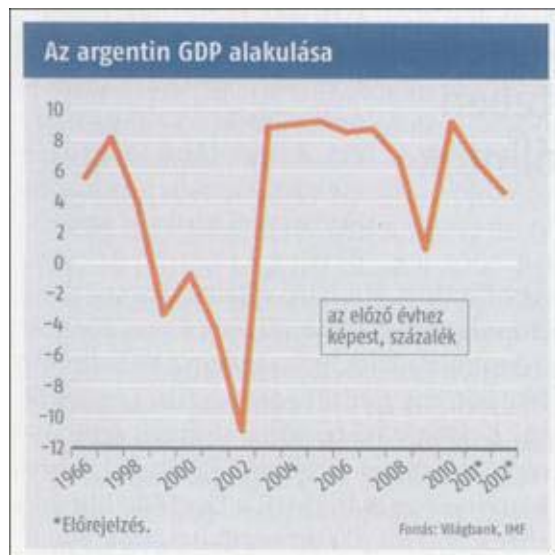
6./ A tartományok a pénzhiányt saját kötvények kibocsájtásával próbálták meg enyhíteni (hogy fizetni tudják az állami alkalmazottakat és elláthassák alapvető funkcióikat). A központi kormány azonban e kvázi pénzteremtésnek drasztikus úton véget vetett.

A hazai önkormányzatok olyan mértékben el vannak adósodva, hogy ez az út számukra nem nagyon járható. Viszont újabbnál újabb terjedni kezdett a korábban környezetvédők által propagált, a lokális gazdaságot erősíteni hivatott, és a nagy rendszerektől függetlenedni szándékozó helyi pénzek és szivességbankok rendszere. Ahol ezt teszik, ott jó úton járnak.

GAZDASÁGI SZABADSÁGHARC – SIKEREK - FELLENDÜLÉS

7./ Szakítás az IMF-fel

2003-ban Kirchner elnök kitűzte a célt, hogy szakítani kell a Valutaalappal. A 2002-es államcsőd utáni gyenge peso, a mezőgazdasági export expanziója a világgazdasági

keresletnek köszönhetően, a fő kereskedelmi partner Brazília gazdasági fellendülése és a hazai keresletélénkítés az energiaszektor és a közlekedés erős támogatása révén gyors növekedést indukált. (Ez a növekedés az elmúlt évtizedben Kínáé és Indiáé után a harmadik legmagasabb volt a világon.) Ez lehetővé tette, hogy „Argentína az időközben 28 milliárd dollárra növelte valutatartalékából 2006-ban – Brazíliával összehangoltan – az utolsó centig visszafizette a Valutaalapnak 9,5 milliárd dolláros tartozását, és ezzel kizárta, hogy a nemzetközi pénzügyi szervezet beleszólhasson a gazdaságpolitikájába.”²

Az ábra forrása:
Gál Krisztián, HVG 2011. szept. 24.

² Gál Krisztián, HVG 2011. szept. 24.

Magyarország hasonló lépése meggondolatlan és korai volt, a kijelentés megelőzte a döntést megalapozó feltétel, a gazdasági növekedés megteremtését.

8./ Adósság-tárgyalások

Az államcsőd bejelentésekor Argentína eszi-nem eszi, nem kap mást alapon 35 centet ajánlott hitelezőinek 1 \$ után. Ahogy az Economist 2011 október 22-i száma írja, a latin-amerikai ország tíz évvel ezelőtt „lelépett” 81 md dollárral, s a mérges hitelezők azóta is üldözik a különböző nemzetközi bíróságokon. E perek megnehezítik Argentína terveit, hogy hitelfelvevőként visszatérjen a nemzetközi pénzpiacokra. 2005-ben a hitelezők háromnegyed része elfogadta a 35 centes megoldást, 2010-ben pedig már 93 százalékuk lett ilyen módon kielégítve. A maradék hitelesek követelése 6 md dollárt tesz ki (kamat nélkül). A tárgyalások elhúzódása két okra vezethető vissza: (1) ez esetben a hitelezők nem csatlakoztak egy ún. „közös fellépés klauzúrához”, s így egyénenként is perelhetik az argentin kormányt; (2) a vállalatoktól eltérően országok hivatalosan nem mehetnek csödbe, s így országok esetében nem létezik hivatalos csődeljárási szabályozás.³

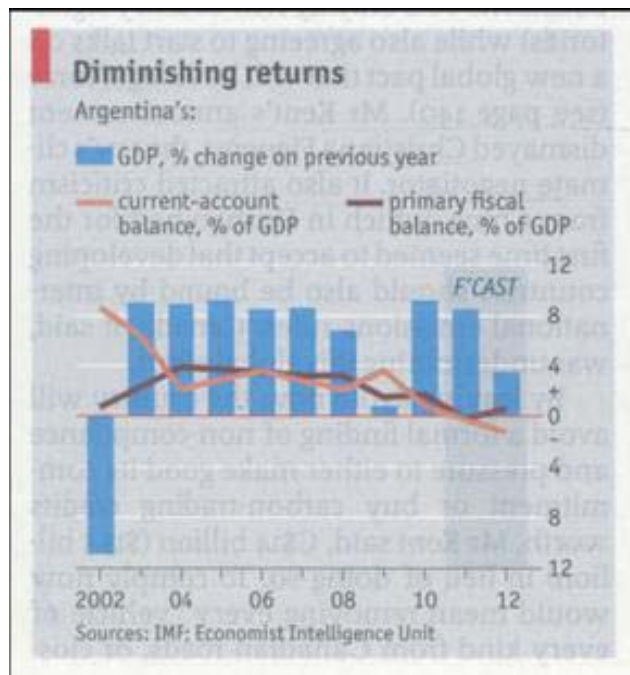
Az ábra forrása: Glüsing, Der Spiegel 51/2011.

E téren hazánk lehetőségei sokkal- de sokkal korlátozottabbak. Először is, nincs gazdasági növekedés, tehát hitelre – már csak az adósságfinanszírozás miatt is – mindenképpen rá vagyunk szorulva. Másodsor: az IMF-től, az ECB-től, vagy a nemzetközi pénzpiacokról, de valahonnan mindenképpen kell hitelt felvenni. (Kínától? – az araboktól?) Magyarország esetében szóba sem jöhet, hogy a hitel egy részét ne fizessük vissza – legjobb esetben egy adósság-átütemezés jöhetne szóba.

Nicholas Brady amerikai pénzügyminiszter 1992-ben tervet dolgozott ki az eladósodott latin-amerikai országok adósságterhének csökkentésére – *Brady-terv*. Ezt akkor sikeresen alkalmazták. Hasonló elképzelés keretében kezelik most a görög adósságválságot. Erről még nem olvastam, de elképzelhető, hogy lesz ilyen terv a déli periféria megmentésére is. – És akkor már csak egy ugrás, hogy ránk is kiterjesszék... De addig még működtetni kell a kamatszivattyúkat.

³ The Economist, October 22nd 2011.

9./ Inflációs gazdaságélénkítés

Az energia, a közlekedés és a vízszolgáltatás növekvő támogatásokban részesül, az Economist ennek mértékét a GDP 4,5 százalékára teszi.⁴ Emelkednek a szociális kiadások is. Emellett – az utóbbi időben – a központ bank tetszés szerinti mennyiségű pesóval látja el a költségvetést. Ennek eredménye a magas gazdasági növekedés, a munkanélküliség csökkenése, és velejárója a magas infláció (2005 óta kétjegyű, jelenleg 20% körülire becsülik, de hivatalos adatot nem tesznek közzé róla).

A növekedés stabil pontjai, cövekei („anchors”) a költségvetési többlet, a kereskedelmi többlet és a leértékelt nemzeti valuta voltak.

Az ábra forrása: The Economist 2011 nov. 5.

A Fidesz egy összességében 1500 md forintos keresletélénkítéssel kezdett, miközben mesterien megkomponálta a költségvetési hiány alacsony szinten tartását. Sajnos, ez nem volt elég a gazdasági növekedés fellendítésére, nem kis részben a nyugati dekonjunktúra miatt. (Talán a kínálati oldalt kellett volna erősíteni). Ha az idén már nem lesz lehetőség a restriktió melletti keresletélénkítésre, a helyzet még reménytelenebbé válik. A restriktió és gazdasági növekedés egyidejű megvalósítása ugyanis másnak sem szokott sikerülni.

Több érv szól a szigorú költségvetési korlát feladása, semmint az infláció elkerülése mellett. Újra kellene gondolni az adósságcsökkentést, mint elsődleges stratégiai célt. Az ok egyszerű: ezt az adósságot nem leszünk képesek visszafizetni, a Ft szinte minden rezzenésre reagáló árfolyamgyengülése pedig lenullázza az e téren meghozott gyötrelmes erőfeszítéseket.

10./ A magánnyugdíj-pénztárak vagyonának államosítása

Cristina Fernandez – aki semmivel sem tanúsít kevesebb bátorságot néhai férjénél, Néstor Kirchnernél – 2007-es elnökké választása után egy évvel mély lélegzetet vett és egyetlen tollvonással államosította a magánnyugdíjpénztárakat. „Az általuk kezelt, 24 md dollárnak megfelelő pénz a költségvetésbe irányította át. Ebből finanszírozzák pl. ... azt az alapot, amely a gyereket nevelő, illetve váró szegényeket ... segíti.”⁵

⁴ Lásd a 2011 okt. 22-i szám cikkeit.

⁵ Gál Krisztián, HVG 2011 szept. 24.

A hazai magánnyugdíjpénztárak államosítása tehát nem előzmény nélküli. Sőt, az EU-n belül Írország a bajba jutott bankokat a magánnyugdíjpénztárak államosításából segítette ki. Sajnos, az adósságunk csökkentésére fordított magánnyugdíj-pénztári bevétel elúszni látszik az árfolyamromlás miatt.

11./ A nemzeti bank elnökének leváltása

2009-ben Cristina Fernandez egy újabb nagy lélegzetvétellel leváltotta a nemzeti bank ellenszegülő elnökét és a valutatartalék egy részét adósságtörlesztésre használta fel.⁶

Ez okozza jelenleg a legnagyobb feszültséget a magyar kormány és a Bizottság és az IMF között. Az MNB 37,8 md eurós devizatartaléka főként arra szolgál, hogy tőkemenekülés esetén a követeléseket ki lehessen fizetni és a Ft árfolyama emiatt ne romoljon. (Elsősorban ezt szolgálta a 2008-as IMF-CEB készenléti hitel is.) Ezt a tartalékot többen túlzottan magasnak tartják. Róna Péter az ősszel azt javasolta, hogy el kellene kezdeni törleszteni belőle az adósságot, és attól függően, hogy a pénzpiacok hogyan reagálnak, esetleg 5 md dollárt lehetne felhasználni. A gyenge Ft-árfolyam melletti hiteltörlesztés azonban súlyos gazdaságpolitikai dilemmát jelent.

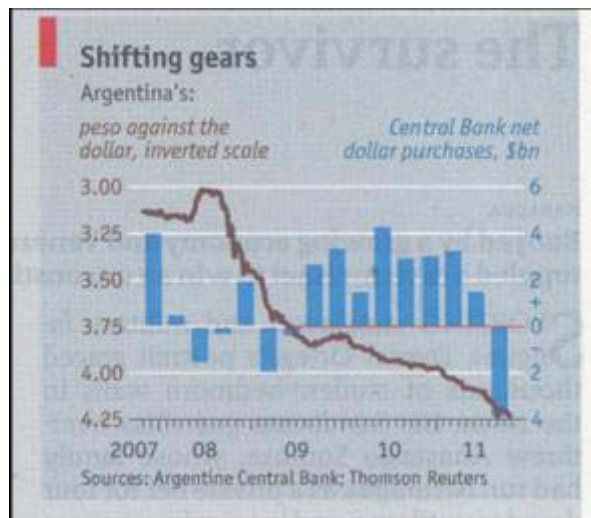
12./ Protekcionista ipari és kereskedelempolitika

Visszatért az importhelyettesítő iparosítás gyakorlata. „Oroszországot kivéve Argentína ma bármely más országnál több termék importját korlátozza, 'ártalmasnak' nyilvánítva azokat.”⁷ Az argentin mezőgazdasági termékek exportját megadóztatják, azzal a céllal, hogy a saját ipari termékeik exportját versenyképesebbé tegyék. Import oldalon a Mercosur nem teszi lehetővé vámok kivetését, ezért informális eszközökkel korlátozzák a behozatalt (a „nem-automatikus engedélyezés” módszerével és a behozatali engedély-köteles termékek számának kiterjesztésével). A vállalati import nem lépheti túl a saját export mennyiségét. A tervek

⁶ HVG 2012 jan. 7.

⁷ The Economist, 2011. szept. 24.

szerint a 25%-nál nagyobb külföldi részesedéssel rendelkező vállalatokat „külföldi vásárlónak” fogják tekinteni. Az ipari exportőröket a kormány negatív kamatozású hitelekkel segíti. Az ipari miniszter szerint 2009 óta Argentína évi 5 md \$ importot takarít meg (a GDP 1,4%-át.) „Ezeknek az intézkedéseknek az az üzenete, hogy importálni költséges és

komplikált lesz, és aki itt termel, az jobban jár.” Mindezek ellenére az import 2005 óta még így is gyorsabban nő, mint az export.⁸

Brazília példáját követve határt szabtak a külföldiek földbirtoklásának: a földterület tekintetében összességében max. 20%-ban és személyenként max. 1000 hektárban.

Cristina Fernandez 2007-es elnökké választása óta az infláció és a tőkemenekülés folyamatosan gyengíti a pesót. Újabbán a dollár-átváltást adminisztratív módon akadályozzák, főszabályként pénzmossásnak tekintik.

Az ábra forrása: The Economist, 2011. nov. 5.

Magyarország igen aktuális, de sok türelmet és kitartást igénylő feladata a hazai piacok visszaszerzése, a hazai ipar megerősítése. Az EU-n belül ez különösen nehéz feladat, hiszen a perifériákat nem azért engedték be a Közös Piacba, hogy azok saját piacaikat megpróbálják védelmezni, valamennyire elkülöníteni. Márpedig enélkül nehezen képzelhető el a felzárkózás és a fejlettségi különbségek ledolgozása. Ezt bizonyára nem túlzás a lehetetlen művészetének nevezni.

13./ Egyéb ötletek

A Bonex-kötvényeket nem a 2001-2002-es államcsőd idején, hanem egy évtizeddel korábban alkalmazták az argentinok: „minden 610 dollár érték feletti bankbetétet dolláralapú államkötvényre cseréltek, melynek valós piaci értéke a névértéknek mindössze 70%-a volt”.⁹

Erre azért figyeltem fel, mert gyerekkori nosztalgiákat ébresztett bennem. Az ötvenes évek elején fizetéskor illett 20, 50, vagy 100 forintos címletű békekölcsönöket jegyezni (a fizetések akkor néhány száz forint nagyságúak voltak). Gyakori volt a „húzás”, azaz a békekölcsönöket kisorsolták, és tartós fogyasztási cikkekkel lehetett nyerni.¹⁰ A '60-as években végül mindet visszafizették, elinflálódott névértéken. (A példa arra jó, hogy érzékeljük: államcsőd esetén még akár a proletárdiktatúra legkeményebb időszakájában hozott intézkedéseket is felülmúló lépésekre lehet számítani.)

⁸ The Economist, 2011. szept. 24.

⁹ Panyi Krisztina, 24. old.

¹⁰ 1952-ben szüleim egy ilyen húzáson ötezer forintot nyertek, amiből újrabútorozták a lakást és én kaptam egy biciklit.

KONKLÚZIÓ – HAZAI HASZNÁLATRA

Az EU fokozódó idegességgel nézi a magyar kormány nemzeti-konzervatív értékrenden (és egyáltalán nem „koppánykodáson”)¹¹ alapuló politikáját. A nem ortodox gazdaságpolitikai megoldások már nem csak a liberális európai szellemiséget irritálják, de komoly anyagi veszteségeket (pontosabban profitcsökkenést) okoznak a minket eddig szabadon kizsákmányoló¹² nyugati cégeknek. Ezek után az ő szemükben mi sem felháborítóbb, mint hogy a magyar kormány nem az IMF-ECB-Bizottság tanácsai alapján akarja kezelni az adósságválságot, hanem az immár egy évtizede sikeres ARGENTÍN FORGATÓKÖNYVET próbálja alkalmazni.

Az IMF és a Bizottság annál bőszebb, minél inkább nyilvánvalóvá válik, hogy képtelenek egy, az EU keretein belül kialakult országválság – a görögöké – kezelésére. (Azaz minden oka meglenne arra, hogy „ráhagyja” a magyarokra, kezdjenek magukkal, amit tudnak, csináljanak a válsággal, amit tudnak. Mivel azonban az IMF és a Bizottság a „javunkat” akarja, ezt nem tehetik meg.)

Az argentin forgatókönyv alkalmazásának azonban nincsenek meg a hazai feltételei, a forint árfolyamgyengülése mindent lenulláz: minden, az államadósság csökkentésére irányuló erőfeszítés – így az államosított magánnyugdíjpénztárak hozzájárulása is – elúszik. Növekedés híján az IMF-től nem tudunk elszakadni, az IMF kölcsönre való ráutaltságunk pedig nem teszi lehetővé, hogy a kormány az MNB-t gazdaságpolitikai céljainak a szolgálatára kényszerítse.

Mozgástér és alternatíva – ha kicsiny is és kevés is – mindig van; erről majd legközelebb próbálok értekezni...

Bp, 2012. jan. 11.

E sorozat első minitanulmánya: Már a görög úton járunk? (2011, dec. 30.) itt olvasható:
http://kisskaroly.x3.hu/gazdpol/gorog_uton.pdf

REAGÁLÁS A SZELÉNYI-CIKKRE

Szelényi Iván a HVG legújabb (jan. 13-i) számában azt feltételezi, hogy létezik egy titkos „mesterterv”, mely az országot szántszándékkal viszi a csőd felé, és ebben a fő akadályt az MNB jelenti, amely megakadályozza a Ft leértékelődését. Szelényi ötlete szerintem minden alapot nélkülöző intellektuális játék. Elemzésem ezt cáfolja, de néhány megjegyzéssel közvetlenül is reagálok rá:

---

¹¹ Mint ahogy azt Róna Péter – számomra eléggé ellentmondásosan – egy január 9-i tv-adásban kifejtette. Ha eltérünk a Szent István-i gondolatától, az nem a kereszténységtől való eltérést jelent, hanem attól az Európától való eltérést, amelynek egyre kevesebb köze van a kereszténységhez. Ha Európának gondot, sőt felháborodást okoz Isten említése az alkotmányban, a hagyományos családi kötelék megerősítése, a magzatvédelem, akkor nem mi távolodtunk el a keresztény gyökerű, szent-istváni Európától.

¹² Úgy bizony, „Ausbeutung”, ne féljünk a marxi terminológiától.

1. Ami az MNB-t illeti: a probléma ennek épp az ellenkezője. Ha az MNB tartani tudná – tudta volna – az árfolyamot, akkor nem lenne 10% fölötti az állampapírok kamata. Az kétségtelen, hogy ha hagynák zuhanni a forintot, az államcsőd azonnal bekövetkezne, de sajnos, szerintem így is nagy az esélye, hogy bekövetkezik, az MNB önállósága és minden igyekezete ellenére.

2. A recesszió elején az adósságcsökkentésnek igenis lett volna értelme: ha sikerül beindítani a növekedést, egy ellenkező irányú kumulatív folyamat indult volna el: javul az árfolyam, csökken az állampapírok kamata, csökkentik az adósságot, még tovább csökken az államkölcsönök kamata, könnyebb tartani a hiánycélt, mert a növekedés eredményeképpen kevesebb megszorításra van szükség, stb. stb.

Azt kell látni, hogy rendkívül szorosan összetartozó tényezőkről van szó, és ha az egyik lefelé mozdul el, egymást erősítve megy utána a többi, és fordítva. A kulcstényező ezek között mindenképpen a növekedés.

3. A Széll Kálmán tervet ugyan lehet a Bokros csomaghoz hasonlítani, de akkor az áttekintésünk csak féloldalas. Matolcsy elképzelései szerintem mesteriek voltak – ez volt az igazi mesterterv –, de az európai recesszió miatt nem jött be. Ugyanis nem szabad elfelejteni, hogy tavaly 1500 md Ft ment keresletélénkítésre. Tehát a keresletélénkítés és a szigorú hiánycél egyidejű megvalósítása mellett próbálták meg Matolcsyék a növekedést fokozni. Az európai recesszió miatt ez nem sikerült, és talán azt az 1500 milliárdot – ahogy Mellár írja – inkább a kínálat élénkítésére kellett volna fordítani. (De az sem jelentett volna garanciát.)

4. Tehát szerintem volt mesterterv, de nem az volt, amit Szelényi feltételez, és sajnos nem jött be. Én a kormánynak azt rovom fel, hogy várni kellett volna az IMF kiebrudalásával és a nagy hanggal; csak akkor kellett volna a nagy mellényt felvenni, ha sikerül beindítani a növekedést. (És kellett volna legyen egy B terv is, melyben a növekedés elmaradása esetén a gazdaságon kívüli politika más területein is mérsékeltebb megoldásokhoz kellett volna folyamodni.)

5. Szerintem Szelényi úgy dobálózik az államcsőddel, mintha az egy múltó és könnyen felejthető kis epizód lenne (lehetne, ha bekövetkezne). Nem ismétlem meg, amit az elemzésemben írtam erről, de hadd utaljak újból a két ország közötti különbségekre, különösen a nyitottságra!

Bp, 2012 jan. 13.

Források:

CIA World Factbook, web

Csabai Károly: Növekvő csökkenés? Államadósság-kilátások. HVG 2011. okt. 8.

Econom.hu - <http://www.econom.hu/nemzetkozi-adossagkezeles/>

Gál Krisztián: Élet a halál után. Argentín államcsőd-tapasztalat. HVG 2011. szept. 24.

Geri Ádám: Krachalmanach. Államesődök Anno. HVG 2011. július 23.

Glüsing, Jens: Die Krisenspezialisten. Argentinien. der Spiegel 51/2011.

HVG 2012 jan. 12: Amado Bodou – argentin IMF-szabadságharcos.

Kádár Béla: Kis országok a világgazdaságban. KJK 1971.

Lóránt Károly: Miért pont Görögország? Összeomlás – A kaszinókapitalizmus hatásai Európában. Magyar Nemzet 2011 nov. 12.

Max Philosophy, web: <http://maxphilosophy.wordpress.com/2011/05/22/a-het-szuk-esztendo-europa-nem-latin-amerika/>

OECD Factbook, web.

Panyi Krisztina: Az argentin gazdasági válság. BGF 2005.

The Economist, June 25th 2011: If Greece goes...

The Economist, September 24th 2011: Protectionism in Argentina. Keep out.

The Economist, October 22nd 2011: Argentina's debt default. Gauchos and gadflies.

The Economist, October 22nd 2011: Argentina's presidential election. Flying solo.

The Economist, October 22nd 2011: Argentina's presidential election. The widow takes it all.

The Economist, December 17th 2011: (Argentina's president) Cristina prepares to defy gravity.

The Economist, November 5th 2011: Currency controls in Argentina. Unfree exchange.

tradingeconomics.com, web